

Ermənistanda "Tramp yolu"nun tikintisinə 2026-cı ilin ikinci yarısında başlanıla bilər. Müxalifət Paşinyana mane olmağa çalışır, lakin o, bu layihəni özünün "Mülki müqavilə" seçki proqramının hərəkətverici qüvvəsinə çevirmək niyyətindədir. Bu barədə danışan Nikol Paşinyan bəyan edib ki, "Tramp yolu"nın (TRİPP) həyata keçirilməsi üçün müfəssəl plan 2025-ci ilin sonuna kimi hazırlanmalıdır. Podratçılarla danışıqlar oktyabrda başlayıb. Layihə işçi qrupunun və infrastrukturun inkişafı konsorsiumunun formalaşdırılması mərhələsinə qədəm qoyub. İş planının 2026-cı ilin birinci yarısında bütün maraqlı tərəflər tərəfindən razılaşdırılması, ikinci yarısında isə tikintiyə başlanılması gözlənilir. ABŞ prezidenti Donald Trampın komandası, o cümlədən Yaxın Şərqdəki digər layihələrlə həddən artıq yüklənib, ona görə də verilən müddətlərin yerinə yetirilməsini təmin etmək üçün hər şey edilməlidir.

Xatırladaq ki, "Tramp yolları" layihəsi Ermənistanın ABŞ-a Bakıdan Naxçıvana marşrutun çəkilməyi 99 illik torpaq sahəsini icarəyə verməsini nəzərdə tutur. Azərbaycanda bu marşrutu "Zəngəzur dəhlizi", Ermənistan isə "Meğri yolu" adlandırır. Paşinyan bundan özünün "Sülh yollarının kəsişməsi" təşəbbüsünü həyata keçirmək üçün istifadə edəcəyinə ümid edir, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Naxçıvana birbaşa çıxış istəyir. ABŞ hakimiyyət orqanları regionda təhlükəsizliyin təmin edilməsinə və Bakı ilə İrəvan arasında əməkdaşlığın qurulmasına kömək edəcək vasitəçilər və sülhməramlılar kimi çıxış etdiklərini iddia edirlər.

Paşinyan bildirib ki, iş cədvəl üzrə gedir. Əminliklə demək olar ki, dəmir yolu sovet dövründən qalan dəmir yolunun yerində tikiləcək, çünki bunu başqa bir marşrutla etmək sadəcə olaraq mümkün deyil. Qaz kəməri və elektrik şəbəkələri daha çox şimala doğru çəkiləcək, amma hələ dəqiq deyə bilmərəm, nə də dəqiq deyə bilmərəm ki, onlar bütünlüklə Zəngəzur bölgəsində, yoxsa qismən Dərələyəzdə tikiləcək. Bu, bir çox amillərdən, o cümlədən regiondan və regiondan asılıdır. Biz Şimal-Cənub magistralını tikirik və çox güman ki, Şərq-Qərb magistralı Şimal-Cənub magistralı ilə birləşdiriləcək.

Eyni zamanda, hökumət başçısı vurğulayıb ki, "Tramp yolu" avqustun 8-də Vaşinqtonda razılaşdırılan Azərbaycan üçün məqbul şərtlər əsasında fəaliyyət göstərəcək. "Biz Bakı üçün məqbul şərtlərlə bağlı sənəd imzaladıq. Və bu şərtlərin nə olduğu Ermənistan və Azərbaycan liderlərinin imzaladığı sənəddə öz əksini tapıb: ərazi bütövlüyü, suverenlik, legitimlik, qarşılıqlılıq, sərhədlərin toxunulmazlığı", - Paşinyan bildirib.

Ermənistan baş nazirinin müavini və Ermənistan Delimitasiyası Komissiyasının rəhbəri Mher Qriqoryan "Tramp yolu"nun tikintisini sürətləndirmək üçün hər iki tərəfin Zəngəzur bölgəsində sərhədin demarkasiyasını sürətləndirə biləcəyini istisna etməyib. "Hətta layihələndirmə işlərinə başlamaq üçün bizə işçi baza lazımdır... Ola bilsin ki, proses zamanı TRİPP infrastrukturunun inkişafını asanlaşdırmaq üçün planlaşdırılmamış delimitasiya bölmələri olsun", - Qriqoryan bildirib.

Qeyd edək ki, bu əməkdaşlıq çərçivəsində

də Bakı İrəvan üzərindəki iqtisadi blokadanı ən azı qismən aradan qaldırıb. Konkret olaraq Ermənistan Azərbaycan üzərindən Qazaxıstan və Rusiyadan taxıl qəbul etməyə başlayıb. Hazırda bu, bir neçə min ton təşkil edir, lakin Astana tədarükü ayda 20 min tona çatdırmağa hazırdır. Moskva isə öz növbəsində indiyədək İrəvanı xaricdən aldığı taxılın demək olar ki, hamısını (təxminən 450-500 min ton) təmin etsə də, onu Gürcüstandan keçirib. Bu fonda Paşinyan bəyan edib ki, Ermənistan Rusiya buğdasından heç vaxt imtina etməyəcək, lakin onlar maliyyə baxımından daha cəlbedici olsa, digər təklifləri nəzərdən keçirməyə hazırdır.

"Paşinyan "Tramp Yolu"nu özünün şəxsi layihəsinə çevirib və 2026-cı ilin iyununda deputatlığa namizədliyini irəli sürmək niyyətindədir. Bununla belə, qeyd etmək lazımdır ki, o, Ermənistanda belə bir şeyi həyata keçirməyə qadir olan yeganə siyasətçidir. Müxalifət qalib gəlsə, heç bir tikinti aparılmayacaq. TRİPP-nin istifadəyə verilməsinə gəlinə, hələlik hər şeyi müzakirə etmək tezdir", - deyə Mikaelyan bildirib.

Eyni zamanda ekspert qeyd edib ki, Ermənistan ərazisinin bir hissəsinin konkret olaraq kimin və hansı şərtlərlə 99 il müddətinə icarəyə veriləcəyi, marşrut boyu təhlükəsizliyin kim tərəfindən təmin ediləcəyi və s məlum deyil. Amma Paşinyan artıq mürəkkəb məsələləri bir imza və ya şifahi razılaşma ilə həll etmək təcrübəsinə malikdir.

Bununla belə, TRİPP heç vaxt həyata keçirilə bilməz. Erməni müxalifət mediası iddia edir ki, ABŞ prezidentinin oğlu kiçik Donald Tramp atasının adını daşıyan layihə ilə bağlı məsələləri müzakirə etmək üçün İrəvana səfər etməyi planlaşdırırdı, lakin Paşinyanın əleyhdarları guya səfəri poza biliblər. Konkret olaraq, rüsvay olmuş oliqarx Samvel Karapetyanın qardaşı oğlu Narek Taker Karlsona müsahibə verib, o, hökumətin Erməni Apostol Kilsəsinə hücumlarından danışib, ondan sonra respublikaçının fikrindən daşındığı iddia edilib.

Paşinyan iddia edir ki, onun hökuməti kiçik Trampın gözlənilən səfəri, nəinki onun ləğvi barədə heç nə bilmir. "Biz bunu heç vaxt açıqlamamışıq. Bunu kim elan edibse, izah etsin", - baş nazir bildirib. Sentyabrın 11-də ABŞ Dövlət Departamentinin Avropa

"Tramp yolu" qələbəyə aparacaq mı?

və Avrasiya məsələləri üzrə bürosunun direktoru Brendan Hanrahan Qriqoryanla görüşü zamanı İrəvanın TRİPP-in həyata keçirilməsi üçün 145 milyon dollar alacağını bəyan edib. Onun sözlərinə görə, bu, layihənin maliyyələşdirilməsinin yalnız birinci tranşıdır.

Şimal-Cənub layihəsi formalaşma mərhələsində

"Məmnuniyyətlə bildirmək istəyirəm ki, "Dünyanın kəsişməsi" layihəsi icra mərhələsinə qədəm qoyub". Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan noyabrın 14-də İrəvanda keçirilən "Dünyanın kəsişməsi: Regional kommunikasiyaların inkişafı" konfransında çıxışı zamanı belə deyib: "Əlbəttə, mən onu da başa düşürəm ki, xüsusi diqqət mərkəzində olan "Trump Route" layihəsinin daha geniş konteksti daha vacibdir. Bu il biz Gümrüdən İrəvana qədər olan hissəni açacağıq ki, bu da artıq praktiki olaraq hazırdır; yalnız abadlıq işləri qalır. Aqarək-Kacaran hissəsi də çox sürətlə tikilir. Hazırda Sisian-Kacaran hissəsinin tikintisi ilə bağlı müzakirələr aparılır və artıq yekun mərhələsinə qədəm qoyan Bergüşat tuneli layihəsi də diqqət mərkəzindədir. Bu kontekstdə mən daha bir tarixi hadisəni son dərəcə vacib hesab edirəm: Ermənistan müstəqillik əldə etdikdən sonra ilk dəfə olaraq yüklər Ermənistanı Azərbaycan dəmir yolları vasitəsilə – Rusiya və Qazaxıstandan daxil olub. Təbii ki, hələlik bu, Azərbaycan-Gürcüstan-Ermənistan marşrutudur. Sovet dövründə bizim Tavuş və Sünik (Zəngəzur) rayonları vasitəsilə Azərbaycanla birbaşa dəmir yolu əlaqəmiz olub. Mən onu da diqqətinizə çatdırmaq istədim ki, Ermənistan Türkiyədən Marqara və Komidzordan Azərbaycana və geriye yük maşınlarının tranzitini təmin etməyə hazır olduğunu bildirib", - Paşinyan bildirib.

Qarabağın müstəqillik məsələsi uydurmadır

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan noyabrın 13-də parlamentdə 2026-cı ilin dövlət büdcəsi layihəsinin müzakirəsi zamanı yekun çıxışında deyib ki, siyasi liderlik heç kimin üzərinə götürməyəcəyi məsuliyyəti öz üzərinə götürməkdir. Tezliklə danışıqlar sənədləri dərc olunacaq və görəcəksiniz ki, Qarabağın müstəqillik məsələsi saxtakarlıqdır. "2018-ci ildə hakimiyyətdə olmasaydıq, kim bu yolu tutacaqdı? Başqası qalsaydı, Ermənistan Respublikası bu gün mövcud olmazdı. Nə qədər təvazökar səslənsə də, mən bunu deməliyəm: bəli, bu, missiyadır və biz onu yerinə yetiririk. İndi mən tutduğumuz yola həqiqətən, intuitiv olaraq əminəm", - Paşinyan bildirib.

Onun sözlərinə görə, biz dövlətin mənasını yenidən öyrənməyə başlayırıq. "Onlar dövlətin nə olduğunu bilmirlər; onlar forpostun nə olduğunu bilirlər. Biz də zastavada idik, biz də cibdəydik, amma qərara gəldik ki, elə həmin cibdən çıxıb müstəqil dövlət olmalıyıq. Biz Ermənistan Respublikasının suveren dövlət kimi əbədiyyətini təmin edirik", - baş nazir bildirib.

Ermənistan öz tarixinin ən yaxşı dövrünü yaşayır

"Bütövlükdə hesab edirəm ki, biz bugünkü Ermənistanı müdafiə etməyi bacarmalıyıq, çünki bugünkü Ermənistan əvvəlkindən qat-qat güclü, özünə güvənən, daha möhkəm dövlətdir". Bunu baş nazir Nikol Paşinyan Milli Assambleyada 2026-cı il büdcə layihəsinin müzakirəsində yekun nitqində deyib. "Bugünkü Ermənistan taleyi öz əlində və xalqının əlində olan bir dövlətdir. Əminəm ki, bu vəziyyət nəinki saxlanılacaq, həm də inkişaf edəcək, çünki bu, tarixi dönüş nöqtəsidir. İndi baş verənlər tarixi dönüş nöqtəsidir. Ermənistanın öz tarixində dövlət olmaq, çiçəklənmək, xoşbəxt olmaq, müstəqil olmaq, təhlükəsiz olmaq şansı heç vaxt olmayıb. Bu, son beş ildə deyil, təxminən son 500 ildir. Bəli, etiraf etməliyəm ki, biz bu problemi çox ağır, amansız sınaqlardan keçərək həll etdik. Biz bu müstəqilliyi şəhidlərimizin canı bahasına əldə etdik. Bugünkü canlı Ermənistan isə 500 illik tarixinin ən yaxşı dövrünü yaşayır. Və bunu görmək çox vacibdir. Ermənistan Respublikası və Ermənistan xalqı bizim yeni baxışımıza və yeni biliklərimizə möhkəm əməl etməlidir. Şəhidlərə rəhmət, yaşasın Ermənistan Respublikası. Təşəkkür edirəm", - o, sözlərini tamamlayıb.

Bəli, siyasi analitiklər və ictimai dairələr "Ermənistanın müstəqil qərar verməkdə çətinlik çəkdiyi" və "xarici güclərdən asılı şəkildə fəaliyyət göstərdiyi" fikrini önə çəkirlər. Bu mövqenin formalaşmasında bir neçə əsas amil göstərilir. Ermənistan uzun illərdir təhlükəsizlik təminatını böyük ölçüdə xarici güclərə bağlamış bir dövlətdir. Xüsusilə, hərbi sisteminin böyük hissəsinin başqa bir dövlətin resurs və təsirdən asılı olması ölkənin müstəqil müdafiə siyasəti yürütməsini məhdudlaşdırdığı iddiasını gücləndirir. Bu yanaşmaya görə, təhlükəsizlik sahəsində kənardan gələn diktələr Ermənistanın strateji qərarvermə prosesinə ciddi təsir göstərir. Ermənistan coğrafi cəhətdən mürəkkəb bölgədə yerləşdiyindən, müxtəlif güclər ölkə üzərində siyasi təsir qurmağa çalışır. Analitiklər bildirirlər ki, Ermənistan bir çox hallarda regional və global aktorların maraqlarına uyğun addımlar atır və bu, onun tam suveren qərar vermə imkanlarını daraldır. Xarici təzyiqlər nəticəsində Ermənistanın daxili və xarici siyasətdə müstəqil xətt aparması çətinləşir.

İqtisadi cəhətdən Ermənistan məhdud resurslara malikdir və idxaldan, xarici maliyyə yardımlarından yüksək dərəcədə asılıdır. Bu vəziyyət ölkənin iqtisadi qərarlarında tam sərbəst hərəkət etməsinə mane olan əsas amillərdən biri kimi göstərilir. Xarici kapitalın dominant mövqeyi ölkənin iqtisadi suverenliyi barədə suallar doğurur. Ermənistan daxilində siyasi dairələrin bir hissəsinin xarici aktorlarla sıx bağlı olması barədə fikirlər də mövcuddur. Bu mövqə tərəfdarlarına görə, ölkə rəhbərliyinin müxtəlif dövrlərdə qəbul etdiyi qərarlar daxili maraqlardan çox, xarici mərkəzlərin prioritetlərinə uyğunluq göstərib.

V.VƏLİYEV